

ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ: ΕΝΑ ΑΠΟΜΕΙΝΑΡΙ ΑΛΛΩΝ ΕΠΟΧΩΝ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΡΓΗΘΕΙ

Έφη Αρμουσή
Αδαμαντία Καλάργου
Αθηνά Μακρυδάκη
Γιώργος Φράγκος
Άννα Μαρία Φράγκου

Σκοτώνουμε κάποιον επειδή σκότωσε, για να δείξουμε ότι δεν πρέπει να σκοτώνουμε, αφού η ανθρώπινη ζωή έχει πολύτιμη αξία. Αναμφίβολα, εδώ υπάρχει ένας παραλογισμός που ο Μαθητόκοσμος θα προσπαθήσει να διερευνήσει μέσα από την έρευνα που ακολουθεί. Το περιοδικό μας θεωρεί ότι η θανατική ποινή είναι ασυμβίβαστη με το δημοκρατικό πολίτευμα, η χρησιμότητά της αποδείχθηκε περιορισμένη στο πέρασμα των αιώνων και ότι στις μέρες μας, εκτός από αναχρονισμό, αποτελεί την πιο δραστική επίδειξη δύναμης της κρατικής εξουσίας. Επομένως, στο πλαίσιο ενός σύγχρονου ποινικού δικαίου που πρέπει να αποδίδει δικαιοσύνη, η θανατική ποινή κρίνεται ηθικά και πολιτισμικά απαράδεκτη, και πρακτικά περιττή και ατελέσφορη.

Ας εξετάσουμε πρώτα την περίφημη αποτρεπτική της αξία και τη δυνατότητά της να προλαμβάνει αξιόπρινες πράξεις. Σύμφωνα με τα πορίσματα έρευνας που διεξήγαγαν *τα Ηνωμένα Έθνη το 1988*, αποδεικνύεται ότι είναι αδύνατον να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα αναφορικά με την υπόθεση εργασίας ότι η θανατική ποινή λειτουργεί πιο αποτελεσματικά σε σχέση με την ισόβια κάθειρξη. Ακόμη κι αν η εκτέλεση ανθρώπων προστατεύει το κοινωνικό σύνολο από πιθανά μελλοντικά εγκλήματα, είναι αδύνατο να γνωρίζουμε αν αυτοί που εκτελέστηκαν θα επαναλάμβαναν τις πράξεις για τις οποίες καταδικάστηκαν. Άποψή μας είναι ότι η θανατική ποινή σημαίνει την ομολογία της πολιτείας ότι καταργεί την ανθρωπιά της και αρνείται την προοπτική επανένταξης των ανθρώπων στο κοινωνικό σύνολο.

Ωστόσο, υπάρχουν και άλλοι προβληματισμοί. Η δικαιοσύνη είναι πάντα δίκαιη; Ο καταδικασμένος σε θάνατο είναι πάντα ένοχος; Μήπως δεν υπάρχουν ιστορικά καταγεγραμμένα παραδείγματα ανθρώπων που αποδείχθηκε η αθωότητά τους μετά την εκτέλεση; Κανείς πλέον δεν μπορεί να αρνηθεί ότι πολλές καταδικές είχαν να κάνουν όχι με τη φύση του εγκλήματος αλλά με την εθνική και ταξική προέλευση του δράστη ή με την πολιτική του τοποθέτηση. Μήπως αμφισβητείται το γεγονός ότι έχουν εκτελεστεί άνθρωποι εξαιτίας της οικονομικής τους αδυναμίας να ανταποκριθούν στα έξοδα της δίκης, εξασφαλίζοντας για τους εαυτούς τους μια αποτελεσματική υπεράσπιση;

Είμαστε σίγουροι, πριν εκτελέσουμε έναν άνθρωπο, ότι τα συστήματα απονομής δικαίου δεν είναι επιρρεπή σε σφάλματα; Ανθρώπινοι παράγοντες, σκοπιμότητες, πίεση της κοινής γνώμης, αντικρουόμενες ερμηνείες νόμων, διαφορετικοί προσανατολισμοί ανακριτών, δικαστών και ενόρκων, παρεξηγήσεις, στοιχεία που άλλοτε εμφανίζονται και άλλοτε αποκρύπτονται, μπορούν να επηρεάσουν όλα τα στάδια μιας δίκης. Ακόμα και για ένα διαζύγιο, αναζητούμε έναν «καλό» δικηγόρο. Όλοι λοιπόν γνωρίζουμε ότι η δυνατότητα σωστής νομικής εκπροσώπησης είναι πολύ σημαντική. Γι' αυτό θέτουμε το ερώτημα αν έχουν τις ίδιες πιθανότητες να εκτελεστούν έχοντας διαπράξει το ίδιο έγκλημα οι πλούσιοι ή εκείνοι που έχουν ισχυρές πολιτικές γνωριμίες (συχνά αυτά τα δύο ταυτίζονται), με τους φτωχούς, τους αντιφρονούντες ή τα μέλη θρησκευτικών και πολιτικών μειονοτήτων. Και μην ξεχνάμε ότι η δικαστική πλάνη

υπήρξε στο παρελθόν, υπάρχει στο παρόν και θα υπάρχει και στο μέλλον. Η θανατική ποινή όμως δεν προσφέρει τη δυνατότητα στην πολιτεία να αποκαταστήσει το λάθος της, ούτε στον καταδικασμένο να διεκδικήσει τη δικαίωσή του.

Για τα βίαια και αυταρχικά καθεστώτα, η θανατική ποινή είναι ένα μέσο πολιτικής καταστολής. Πολλοί άνθρωποι έχουν εκτελεστεί μετά από κάποιο στρατιωτικό πραξικόπημα, ως επικίνδυνοι για τη δημόσια ασφάλεια, με συνοπτικές διαδικασίες, στημένες δίκες και ανεπαρκή υπεράσπιση. Μ' αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται η αποτροπή των κοινωνικών αντιδράσεων και των αγώνων για την υπεράσπιση της δημοκρατίας. Ακόμα και σ' αυτήν την περίπτωση, οι εκτελέσεις είναι αναποτελεσματικές επειδή οι άντρες και οι γυναίκες που πιστεύουν σε μια ιδεολογία, πρόθυμα θυσιάζονται και αντί να αναχαιτίζονται οι «τρομοκρατικές» ενέργειες, αυξάνονται.

Κρίνουμε σκόπιμο να σας παραθέσουμε κάποια στοιχεία για να δείτε πώς διαμορφώνεται σήμερα το τοπίο όσον αφορά στη θανατική ποινή. Στις πιο πολλές χώρες του κόσμου και σύμφωνα με στοιχεία της Διεθνούς Αμνηστίας, έχει καταργηθεί είτε νομικά (σε 84 χώρες) είτε στην πράξη (σε 24 χώρες). Υπάρχουν δηλαδή χώρες που διατηρούν τη θανατική ποινή στη νομοθεσία τους αλλά δεν την εφαρμόζουν, τουλάχιστον τα τελευταία δέκα χρόνια. Γεγονός είναι ότι αν καταργείται κάπου, δύσκολα επαναφέρεται και είναι θετικό το γεγονός ότι ο κόσμος δείχνει να κινείται προς αυτήν την κατεύθυνση. Ωστόσο, τα δεδομένα εξακολουθούν να είναι απογοητευτικά. Το 2004 είχαν εκτελεστεί σε 25 χώρες 3.797 άνθρωποι, ενώ εκκρεμούσαν άλλες 7.395 εκτελέσεις. Η Κίνα είχε τη θλιβερή πρωτιά με 3.400 από αυτές και την ακολούθησαν το Ιράν, το Βιετνάμ και οι ΗΠΑ με πιο φονικές τις πολιτείες της Καλιφόρνιας, του Τέξας, του Ιλινόις και της Φλόριντας. Το 2006 απαγχονίστηκαν στην Ιαπωνία 4 άνθρωποι, εκ των οποίων οι δύο ήταν άντρες άνω των εβδομήντα ετών. Στην ίδια χώρα απαγχονίστηκαν άλλοι 6 άνθρωποι το 2007. Η τελευταία και μάλιστα μαζική εκτέλεση 29 ανθρώπων πραγματοποιήθηκε στις 27 Ιουλίου του 2008 σε φυλακές της Τεχεράνης. Αξίζει να σημειωθεί, ότι οκτώ χώρες από το 1990 μέχρι σήμερα, έχουν προχωρήσει σε εκτελέσεις κρατουμένων που ήταν κάτω των 18 ετών όταν διαπράχθηκε το έγκλημα. Πρόκειται για τις ΗΠΑ, το Ιράν, την Κίνα, το Κονγκό, τη Νιγηρία, το Πακιστάν, τη Σαουδική Αραβία και την Υεμένη. Στην Ελλάδα, η τελευταία εκτέλεση έγινε το 1973.

Συχνά αλλά όχι πάντα, η δικαστική πλάνη αποδεικνύεται πριν την εκτέλεση. Οι ΗΠΑ από το 1973 μέχρι σήμερα, έχουν απελευθερώσει 117 καταδικασμένους σε θάνατο, αφού βρέθηκαν αποδείξεις ότι ήταν αθώοι. Μερικοί μάλιστα από αυτούς είχαν περάσει αρκετά χρόνια ως μελλοθάνατοι, έχοντας φτάσει μόλις ένα βήμα πριν την ηλεκτρική καρέκλα. Σε τέτοιες υποθέσεις αποκαλύπτονταν παραβάσεις καθηκόντων από εισαγγελικές ή αστυνομικές αρχές, αναξιόπιστες μαρτυρικές καταθέσεις, ψεύτικες ομολογίες, πλαστά αποδεικτικά στοιχεία και ανεπαρκής νομική εκπροσώπηση από τους συνηγόρους υπεράσπισης. Τέλος, κάποιοι κρατούμενοι στις ΗΠΑ εκτελέστηκαν παρόλο που υπήρχαν σοβαρές αμφιβολίες για την ενοχή τους. Το συμπέρασμα λοιπόν είναι ότι όσο διατηρείται η θανατική ποινή, πάντα θα υπάρχει η πιθανότητα να εκτελούνται αθώοι.

Κατά τη διάρκεια της έρευνάς μας, προβληματιστήκαμε με την εφευρετικότητα του ανθρώπου όταν επρόκειτο να αφαιρέσει τη ζωή, αλλά και με την ίδια την αγριότητα της ανθρώπινης φύσης. Για να δείξουμε λοιπόν πόσα βήματα πρέπει να γίνουν ώστε να ανεβούμε κι άλλα σκαλοπάτια στη σκάλα του πολιτισμού, αλλά και για να βάλουμε μπροστά μας έναν καθρέφτη για να κοιταχτούμε, κρίνουμε σκόπιμο να παρουσιάσουμε σε σας τους αναγνώστες μας τις μεθόδους που επινοήθηκαν για την αφαίρεση της ανθρώπινης ζωής από το παρελθόν μέχρι σήμερα.

- **Βρασμός:** Ο κρατούμενος ριχνόταν γυμνός μέσα σε υγρό που έβραζε, όπως λάδι, οξύ ή πίσσα. Η μέθοδος χρησιμοποιήθηκε στην Αγγλία του Ερρίκου του 8^{ου}, στην Ουγκάντα και στο Ουζμπεκιστάν.

- **Μπρούτζινος ταύρος:** Ήταν μια κατασκευή που επινοήθηκε στην αρχαία Ελλάδα. Επρόκειτο για ένα μπρούτζινο άγαλμα με μια πόρτα στο πλάι, από την οποία έμπαινε ο μελλοθάνατος. Το μέταλλο πυρακτωνόταν και ο καταδικασμένος ψιχνόταν ζωντανός. Τη μέθοδο χρησιμοποίησαν αργότερα και οι Ρωμαίοι.

- **Τροχός:** Σε ένα μεγάλο τροχό κάρου δενόταν ο κρατούμενος με ανοιχτά χέρια και πόδια. Καθώς ο τροχός γύριζε αργά, ο εκτελεστής με σφυρί ή με σιδερένιο λοστό έσπαζε τα κόκαλα του ανθρώπου που υπέφερε αρκετές ώρες μέχρι να πεθάνει. Το σώμα του παραδινόταν στα όρνια. Γαλλία, Σουηδία, Ρωσία και Γερμανία εφάρμοσαν τη μέθοδο.

- **Ταφή:** Το θύμα τοποθετούνταν σε μια τρύπα που είχε ανοιχτεί στο έδαφος, η οποία στη συνέχεια σκεπαζόταν με χώμα. Οι Ιταλοί εκτελούσαν με αυτόν τον τρόπο τους δολοφόνους στο Μεσαίωνα και οι Ρώσοι τους συζυγοκτόνους κατά τη διάρκεια του 18^{ου} και του 19^{ου} αιώνα.

- **Σταύρωση:** Χρησιμοποιήθηκε ευρύτατα από τους Ρωμαίους και ήταν σε ισχύ μέχρι το 313 μ.Χ, όταν νομιμοποιήθηκε ο Χριστιανισμός.

- **Σύνθλιψη:** Ο κρατούμενος πέθαινε κάτω από το βάρος βράχων ή του συνέθλιβαν το κεφάλι χρησιμοποιώντας το πόδι ελέφαντα.

- **Διαμελισμός:** Ο άνθρωπος δενόταν σε τέσσερα άλογα. Αυτά έτρεχαν σε διαφορετική το καθένα κατεύθυνση και αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το φριχτό θάνατο.

- **Γδάρσιμο:** Γινόταν όσο ακόμα ο κατάδικος ήταν ζωντανός. Η μέθοδος χρησιμοποιήθηκε από τους Ασσύριους, από τους Αζτέκους και στη μεσαιωνική Ευρώπη για περιπτώσεις προδοσίας.

- **Ανασκολοπισμός:** Οδηγούσε σε έναν από τους πιο επώδυνους θανάτους. Ένας αιχμηρός πάσσαλος εισαγόταν στο σώμα του κρατούμενου ώστε να το διαπεράσει και στη συνέχεια καρφωνόταν στο έδαφος ώστε ο άνθρωπος να πεθάνει σε όρθια θέση. Συχνά το θύμα έμενε ζωντανό έως και τρεις ημέρες. Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, ο βασιλιάς Δαρειός ανασκολόπισε 3.000 Βαβυλώνιους όταν υπέταξε τη χώρα τους.

- **Δηλητηρίαση:** Ο κατάδικος εξαναγκαζόταν να καταπιεί δηλητήριο. Πρόκειται για τη μέθοδο με την οποία εκτελέστηκε ο Σωκράτης, η οποία «εξελίχθηκε» στις μέρες μας παίρνοντας τη μορφή θανατηφόρας ένεσης. Παραλλαγή της, ο θάλαμος αερίων.

- **Λιθοβολισμός:** Το εξαγριωμένο πλήθος πετάει πέτρες στον κρατούμενο μέχρι αυτός να πεθάνει.

- **Ηλεκτρική καρέκλα:** Εφαρμόζεται ακόμα και σήμερα, κυρίως στις ΗΠΑ. Ηλεκτρικό ρεύμα διοχετεύεται στο σώμα του κατάδικου που πεθαίνει από ηλεκτροπληξία.

Υπάρχουν και άλλοι τέτοιοι τρόποι με τους οποίους ο άνθρωπος υποτίθεται ότι αποδίδει δικαιοσύνη. Αν κάνει αυτό ή απλά ικανοποιεί τα πιο πρωτόγονα ένστικτά του, εσείς θα το κρίνετε.